

amb prefix *EX-* equivalent del cat. *des-*, figura ja en Lluïll (*Contempl.*, *AlcM*), sovint escrit *eixarmar*, perquè realment és freqüent de formar el present com *eixarma*, per analogia (*DFa.*); però essent tan visible i perceptible la connexió amb *erm* i *desermar*; i mantenint-se la *e* almenys en gran part de les localitats valencianes i antigues, hom es decidirà probablement a preferir la grafia *eixermar*, i present *eixerma*. Avui és sobretot propi de les comarques del cat. or. i de les Balears (*CostManc.* I, s. v. *eixarmar* i *xarmar*); *aixarmar* 'podar', *BDLC* VIII, 105; *aixermar* 'artigar, rompre, fressar' (Moll, *BDLC* XIV, 297). En l'accepció 'tallar les herbes nocives o inútils', que Moll (*AORB* II, 1929), contra la fonètica, volia derivar d'*EXHERBARE*, és el mateix mot. I l'etimologia correcta ja fou indicada per Balari (*Orig.*, 318) i jo mateix (*VRom.* II, 157).

Amb aplicació figurada, en llenguatge pagesívol mallorquí, *ben eixarmat* 'ben agençat' (*AMAlcover*, *BDLC* IX, 1917, 375): «en són compareguts un'altra partida --- ben xaravellsos --- ben *axarmats*, i ab més ganes de feyna qu'un guinavet de tallar»; *AlcM* defineix «resolt, no cohibit per coses que facin nosa» i es deu haver de partir de la idea de *terra o bosc eixer-mats* 'disposats per al conreu', 'privats d'herbam entrebancador'; d'aquí 'persona disposta'. Si bé és clar que hi ajudaria la influència d'*armar*. També usava *AMAlcover* *tot aixarmat*: «prenç vaixell cap a Mallorca, presentant-se *tot aixarmat* a saludar-me el Maquinista del vapor, dient-me que era un entusiasta meu», «sortí el Sr. J., *tot aixarmat*, dia 14 --- contra això de que un qualsevol adopti --- una pronúncia llatina diferent» (*BDLC* XI, 28; VI, 347). Sembla haver-hi una variant fonètica *+sarmar* 'dallar' cap a Segarra «la mort que va *sarmar-te* abans que obrissis / tos ulls a la claror d'aquesta vall / sa dalla contra tu ha girat ---» en el poeta agramuntí Joan Viladot i Puig (*Antologia poètica*, p. 83 i fe d'err.).

Estan molt estesos i tenen considerable antiguitat alguns derivats, especialment (*ei*)*xermada* (*aixa-*), que ja es documenta en el plural *exermades* en un document tortosí de 1340 (*BABL* XI, 39, context citat a *RONYA*); *eixarmada*, *CostManc.* I, s. v.; i en el Baix Gaià («la Bassa de les *ÿarmàdas*» a Masllorenç, 1964); *aÿarmàda* 'artiga' a les Garrigues (La Pobla de Cérvoles, La Floresta, ací amb NL *L'Aixarmada Vella*, 1935). En algunes zones valencianes el masculí corresponent, i encara amb *-e-*: *L'aÿermát* a la Vall de Gallinera, 1962. D'ací *eixarmims* 'tot allò que es treu d'un camp, marge, etc., en eixarmar-lo' mall.: «agnadures, espigolayes y *axarmims*: Cuentos originals d'En Bernat Balle, pre.», Felanitx, 1899 (161 pp., *BSAL* VIII, 386b), i *AlcM* *eixerminis*; que en altres llocs s'assimila com *eixarmins* (*CostManc.* I, 122) (d'on ha passat al *DFa.*). *Eixerment* (*eixa-*, 1441). *Eixer-mader*; *eixermador*; *eixermetaire*.

Ermador. *Ermadura*. *Ermassada*; *ermassar*, *-ssat*, *-assejar*. *Ermasset*; *ermassot*; *ermassotar*. *Ermestat*. *Ermir-se*. *Ermós*. *Ermura*; *ermúria*.

Ermita 'ermità' ant. [Ss. XIII-XIV], pres per via mig-

sàvia del ll. *eremita* 'ermità'. Ja en les *VidesR*: «vesec un *ermita*, resclús, àngels puýans ---» (fº 71v2, n. 107 ms. P, trad. «quidam reclusus», 191.116), que en l'ed. ha estat accentuat *ermità* però potser s'hauria hagut de deixar sense accent, vist que en el ms. B va amb la grafia *armite*; «apelà l'*armite* hi éi vånch tantost», Reixac, S. XIV (*Questa*, 148.17), també *armite*, 178.26, *l'armita* 47.25. *Ermite* en *Senescal d'Egipte* (*NCl.* XLVIII, 151.16, 31; 152.9, 152.11, 14, 16, i un cop *ermita*, 151.28).

Des de l'ermità el mot passà a aplicar-se al seu estatge o ermita; difícil concretar des de quan: frases com «al Puitx de Calvell --- a la rocha del *hermita* --- ad Podium Xoriguer ---», en doc. de 1643 (cap a les Esquerdes de Rojà, *Llibre Roig* de Prats de Molló, fº 84v) en realitat són ambigües; és clar, tanmateix, en JoMartorell: «Lo comte --- se posà en una devota *hermita* de Nostra Dona ---» (cap. 4). Avui s'usa *ermita* en cat. or., bal. i val. amb aquest sentit, fins a l'extrem Sud del domini: *lez armitètes* a Crevellent; per ultracorrecció pronuncien *esmita* en alguns rodals valencians: *la xmita del Rafol*, *la xmita 'l Calvari* a Tavernes de Valldigna (també però *Carrer la 'rmita* *ibid.*, 1962).

En sign. personal, partint de la declinació ll. tardà *EREMITA*, *-ANIS*, trobem també, aviat, *ermità*, *-ana*: «Blanquerna --- en son *ermitatge* --- se partí d'èls e anà a cerchar lo loch on pogués ésser *ermità* tots los jorns de sa vida»; i, com a adj.: «qui-m fahia temptar Blanquerna con fos desobediènt a la divina spiració, qui l'apellava, per vida *ermitana*, ésser son amador, contemplador», «una sgleya *ermitana*» (*Blanq.*, *NCl.* I, 215.3, 128.15; II, 254.19), «vida *ermitana*, o vida de rey ---», *Merav.* (*NCl.* II, 106); clarament en *-ans* el nom personal en «asats *armitans*», Reixac (*Questa*, 29.25). I molt repetit en la topon., fins enllà de l'Albera: *La Font de l'Ermità*, en el Puig de Cameles (1960).

D'ací, per via popular, sembla venir el topònim *Armadans* (< *Ermedans*), generalment reduït a *Armadàs*, nom d'un llogaret de Palamós (vulgarment *Almadàs*), i de dos paratges de renom a l'Alt Empordà: a Garrigàs, i Coll d'*Armadàs* a Campmany. A Mallorca, no lluny de Palma, hi ha la barriada de *Son Armadans* (de la qual he rebutjat supra l'errònia etimologia de Moll), que sembla venir d'un cognom provinent d'aquest topònim empordanès; amb una variant possible, però, que farem bé de no rebutjar: que sigui una prolongació (probablement mossàrab) de **Sos Ermedans* 'els ermitans = les ermites', en que *sos* (*IPROS*) fos reemplaçat per *Son*, creient que fos *Ço des*.

Ermítatge, forma que ha predominat en el dial. ross., ve ja dels orígens de la llengua: «te consell, fill, que lexes ta terra e tos amics, e gites totes coses de ton cor, e que y metes Déu, e ve-te'n en los *ermitatges* ---», Lluïll (*Doctr. Pu.*, Gili, p. 95), «l'abat --- volch edificar una capella en aquell *ermitatge*», «con vós serets en l'*ermitatge*, què menjarets?», *Blanq.* (*NCl.* II, 146.1; I, 61.1); «un sant hom crestià --- stava en un *ermitatge*, en lo qual contemplava la obra de Déu que ha en si mateix», *id.* (*Merav.*, *NCl.* I, 55);